

РЕЦЕНЗІЯ

**на дисертаційне дослідження Ігнатченко Анастасії Максимівни на тему:
«Міжнародно-правові засади протидії та співробітництва держав у
боротьбі з корупцією: проблеми формування та реалізації», подану на
здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за
спеціальністю 081 «Право»**

Актуальність теми дослідження та її зв'язок із науковими програмами. Актуальність обраної теми не викликає сумнівів, оскільки корупція на сучасному етапі перетворилася на складне соціальне, політичне та економічне явище, що має транснаціональний характер. Автор справедливо зазначає, що вона підриває верховенство права, демократичні інституції та загрожує стабільності держав. Корупція на сучасному етапі трансформувалася у складне мультисистемне явище, яке виходить далеко за межі окремих держав, набуваючи ознак транснаціональної феноменології. Вона не лише підриває демократичні інституції та сповільнює економічний розвиток, а й тісно переплітається з міжнародними конфліктами та нестабільністю. У джерелах наголошується, що корупція часто є однією з першопричин збройних конфліктів, оскільки вона розпалює ворожнечу, сприяє незаконному використанню ресурсів та перешкоджає мирним процесам, підриваючи верховенство права на глобальному рівні.

Участь України у міжнародно-правовій співпраці (зокрема в межах ООН, ОЄСР, Ради Європи) вимагає не лише формального виконання взятих зобов'язань, а й глибокого теоретико-правового осмислення їх змісту. Особливої ваги тема набуває у зв'язку з курсом України на членство в ЄС, що передбачає повну імплементацію стандартів *acquis communautaire* та адаптацію національного законодавства до європейських антикорупційних норм. Постійний розвиток міжнародних інституцій (зокрема моніторингових механізмів типу GRECO) виявляє гостру потребу у правовому аналізі сучасних уявлень про корупцію та методів боротьби з нею.

Актуальність праці посилюється специфікою сучасного моменту: повномасштабна російська агресія стала «лакмусовим папірцем» для антикорупційної системи України. У джерелах підкреслюється, що в умовах війни корупція та тіньова економіка мають розглядатися як основні загрози національній безпеці, оскільки вони прямо впливають на стабільність держави та здатність суспільства чинити опір зовнішнім загрозам. Це вимагає негайного перегляду та вдосконалення антикорупційних стратегій з урахуванням викликів воєнного часу. Одним аспектом актуальності є стрімкий розвиток цифровізації, що призвів до появи нових корупційних схем із використанням віртуальних активів. Транскордонний характер криптовалютних транзакцій створює можливості для анонімного хабарництва та відмивання грошей, що потребує розробки нових міжнародно-правових механізмів контролю та моніторингу.

Ступінь обґрунтованості наукових положень та методологія. Дисертаційне дослідження характеризується логічною структурою та послідовністю викладу. Достовірність результатів забезпечена використанням широкого спектра методів пізнання: Діалектичного та історико-правового — для дослідження генези корупції від античності до сучасності. Формально-юридичного та порівняльно-правового — при аналізі антикорупційної діяльності ООН, ОЄСР, Ради Європи та FATF. Методу сценарного планування — для прогнозування розвитку міжнародного співробітництва до 2035 року.

Емпіричну базу дослідження складають фундаментальні акти: Конвенція ООН проти корупції (UNCAC), акти Ради Європи (GRECO), стандарти FATF, а також Конституція та антикорупційне законодавство України.

Наукова новизна та основні результати дослідження. У роботі отримано низку результатів, що мають важливе значення для юридичної науки:

- Визначено ключові фактори зростання корупції, серед яких: дисфункціональний держапарат, правовий нігілізм, застаріла політична система та потреба переходу до нової економічної моделі.

- Обґрунтовано розмежування понять «суб'єкт корупційного правопорушення» та «відповідальний суб'єкт». Авторка аргументує, що відповідальними суб'єктами можуть виступати не лише фізичні, а й юридичні особи.
- Визначено роль міжнародних неурядових організацій (Transparency International, Human Rights Watch, Amnesty International) як ініціюючих суб'єктів у створенні конвенційних механізмів контролю.
- Запропоновано авторську історико-нормативну хронологію формування міжнародних стандартів протидії корупції, починаючи з початку ХХ століття.
- Акцентовано увагу на проблематиці віртуальних активів. Досліджено використання криптовалют у корупційних схемах (хабарництво, відмивання коштів) та необхідність імплементації стандартів FATF і регламенту МіСА у національне поле.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розвитку знань про корупцію як транснаціональне явище та запровадженні авторської систематизації міжнародних стандартів. Практичне значення результатів підтверджується можливістю їх використання:

- У правотворчості — для вдосконалення законів про запобігання корупції та віртуальні активи.
- У навчальному процесі — при викладанні курсів «Міжнародне право» та «Міжнародне кримінальне право».
- У діяльності органів влади — для підготовки й перепідготовки юристів та аналітичної роботи неурядових організацій.

У ході виконання дисертаційного дослідження здобувачкою були опубліковані 7 публікацій, з яких 3 — наукові статті у фахових виданнях (Juris Europensis Scientia, Слово НШСУ та ін.). Результати пройшли апробацію на чотирьох міжнародних науково-практичних конференціях (Київ, Ужгород) протягом 2024–2025 років.

1. Ігнатченко А. М. Проблеми міжнародно-правової криміналізації ^{SEP} групційних діянь. *Juris Europensis Scientia*. 2025. № 2. С. 167-170. DOI:10.32782/chern.v2.2025.29

2. Ігнатченко А. М. Проблематика визначення соціальної сутності рупції. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 3. С. 574-577. DOI:10.32782/2524-0374/2025-3/139

3. Ігнатченко А. М. Щодо проблеми наукових підходів до визначення поняття корупції. XXV Міжнародна науково-практична конференція здобувачів вищої освіти і молодих учених, Київ, 2025, Державний університет «Київський авіаційний інститут». С.335-338

4 наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Ігнатченко А. М. До питання діяльності регіональних міжнародних організацій у сфері боротьби з корупцією на прикладі GRECO. VIII Міжнародний молодіжний науковий юридичний форум: матеріали форуму, м. Київ, Київський авіаційний інститут, 15-16 травня 2025 р. С. 92-94.

2. Ігнатченко А. М. Щодо проблематики наукових підходів до визначення поняття корупції. XXV Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених, Київ, 2025, Державний університет «Київський авіаційний інститут». С. 335-338.

3. Ігнатченко А. М. Актуальність міжнародного співробітництва у сфері боротьби з корупцією. Сучасні міжнародні відносини: актуальні проблеми теорії і практики: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Державний університет «Київський авіаційний інститут», 2025. С. 357-361.

4. Ігнатченко А. М. Основні напрямки міжнародного співробітництва у боротьбі з корупцією. Закарпатські правові читання. Релокація в умовах екстраординарних правових режимів: матеріали XVII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Ужгород, 25-26 квітня 2025 р. С. 26-29.

Дискусійні положення та зауваження. Позитивно оцінюючи науковий рівень роботи, варто також звернути увагу на зауваження та пропозиції, які мають дискусійний характер і потребують пояснення під час захисту:

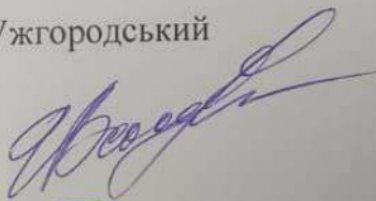
1. Досліджуючи новітні виклики, пов'язані з використанням віртуальних активів у корупційних схемах (хабарництво, відмивання коштів), дисертантка слушно зауважує, що закон України «Про віртуальні активи» 2021 року досі не набрав чинності через відсутність податкових змін. У цьому контексті виникає питання: наскільки дієвими можуть бути виключно міжнародно-правові механізми (наприклад, стандарти FATF чи регламент MiCA) для блокування крипто-транзакцій корупціонерів у межах української юрисдикції до моменту повноцінного запуску національного регулювання?
2. Сформульоване Анастасією Максимівною розмежування понять «суб'єкт корупційного правопорушення» та «відповідальний суб'єкт», де до останніх віднесено і юридичних осіб, є надзвичайно перспективним. Проте потребує додаткової деталізації механізм практичної реалізації відповідальності таких юридичних осіб саме у транскордонних справах, де національні законодавства різних країн часто по-різному визначають статус «публічної посадової особи».
3. Визначаючи роль міжнародних неурядових організацій (Transparency International, Human Rights Watch) як ініціюючих суб'єктів у створенні конвенційних механізмів, авторка водночас констатує «високий рівень опору змінам» з боку представників старої системи в Україні. Було б доцільно посилити аргументацію щодо того, як саме громадський контроль може трансформуватися з суто рекомендаційного інструменту в дієвий механізм примусу посадовців до доброчесності в умовах воєнного стану.
4. При аналізі «кольорової» класифікації корупції дисертантка могла б приділити більше уваги трансформації сприйняття «білої» корупції у суспільстві в період збройної агресії, коли вимоги до етичної поведінки

службовців стають значно жорсткішими, а традиційні соціальні практики сприймаються як пряма загроза національній безпеці.

Загальний висновок. Дисертаційне дослідження Ігнатченко Анастасії Максимівни на тему «Міжнародно-правові засади протидії та співробітництва держав у боротьбі з корупцією: проблеми формування та реалізації» є самостійною, кваліфікованою науковою працею, яка за змістовним наповненням, рівнем теоретичного опрацювання та науковою новизною відповідає вимогам, що ставляться до дисертаційних досліджень відповідно до «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами та доповненнями), Ігнатченко Анастасії Максимівни заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент:

доцент кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
к.ю.н.

Ірина ХОХЛОВА

Підпис Ірини Хохлової засвідчую.

Вчений секретар ДВНЗ «УжНУ»

Олена МЕЛЬНИК